KOMISJONI OTSUS,

8. juuli 2009,

millega nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine ja kasutamine Madalmaades vabastatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused) kohaldamisest

(teatavaks tehtud numbri K(2009) 5381 all)

(Ainult hollandikeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2009/546/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused, [1] eriti selle artikli 30 lõikeid 5 ja 6,

võttes arvesse Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (edaspidi „NAM") 26. veebruaril 2009. aastal e-posti teel esitatud taotlust,

olles konsulteerinud riigihankelepingute nõuandekomiteega

ning arvestades järgmist:

I. FAKTID

(1) Komisjoni otsusega 93/676/EMÜ [2] lubati tellijatel, kes uurivad nafta või gaasi leiukohtasid või toodavad neid maavarasid Madalmaades, kohaldada teistsugust korda, kui oli ette nähtud sel ajal kohaldatavas direktiivis sätestatud tavapäraste eeskirjadega. Kõnealuse alternatiivse korraga kehtestati teatavad statistikaalased kohustused ja kohustus järgida asjade, ehitustööde ja teenuste hankelepingute sõlmimisel mittediskrimineerimise ja konkurentsi põhimõtteid, eriti hankekavatsusi käsitleva eelteabe avaldamisel ettevõtjatele. Direktiivi 2004/17/EÜ (millega asendati eelmine direktiiv) artikliga 27, ilma et see piiraks artikli 30 kohaldamist, tagati kõnealuse otsuse siduvus.

(2) NAM esitas 26. veebruaril 2009 komisjonile e-posti teel taotluse vastavalt direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõikele 5. Artikli 30 lõike 5 esimese lõigu kohaselt teatas komisjon sellest Madalmaade ametiasutustele 5. märtsi 2009. aasta kirjas, millele Madalmaade ametiasutused vastasid e-posti teel 26. märtsil 2009. Komisjon nõudis oma 9. märtsi 2009. aasta e-kirjas NAMilt täiendavat teavet, mille NAM saatis e-posti teel 23. märtsil 2009.

(3) NAMi esitatud taotlus käsitleb nafta ja gaasi leiukohtade uurimist ning kasutamist Madalmaades. Kooskõlas komisjoni kehtestatud eelmiste ühinemisotsustega [3] on taotluses kirjeldatud NAMi kolme erinevat tegevusala. Need on järgmised:

a) nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine;

b) nafta tootmine ning

c) maagaasi tootmine.

Vastavalt komisjoni eespool nimetatud otsustele hõlmab „tootmine" käesoleva otsuse kohaldamisel ka „arendamist", st tulevaseks tootmiseks vajaliku asjakohase infrastruktuuri (naftaplatvormid, torujuhtmed, terminalid jms) loomist.

II. ÕIGUSRAAMISTIK

(4) Direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 30 on sätestatud, et direktiivis käsitletava tegevuse võimaldamiseks sõlmitud lepingute suhtes ei kohaldata kõnealust direktiivi, kui liikmesriigis, kus neid täidetakse, on see tegevus otseselt avatud konkurentsile turgudel, millele juurdepääs ei ole piiratud.

[1] ELT L 134, 30.4.2004, lk 1.

[2] Komisjoni 10. detsembri 1993. aasta otsus 93/676/EMÜ, millega nähakse ette, et geograafiliste piirkondade kasutamist nafta või gaasi leiukohtade uurimiseks või nende maavarade tootmiseks Madalmaades ei käsitata nõukogu direktiivi 90/531/EMÜ artikli 2 lõike 2 punkti b alapunktis i kirjeldatud tegevusena ja et ostjate tegevust ei käsitata Madalmaades eri- või ainuõiguse kasutamisena sama direktiivi artikli 2 lõike 3 punkti b tähenduses (EÜT L 316, 17.12.1993, lk 41).

[3] Vt eelkõige komisjoni 29. septembri 1999. aasta otsus 2004/284/EÜ, millega kuulutatakse koondumine kokkusobivaks ühisturuga ja Euroopa majanduspiirkonna lepinguga (juhtum nr IV/M.1383 — Exxon/Mobil) ning järgnevad otsused, muu hulgas komisjoni 3. mai 2007. aasta otsus, millega tunnistatakse koondumine kokkusobivaks ühisturuga (juhtum nr COMP/M.4545 - STATOIL/HYDRO) vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004.

Otsest avatust konkurentsile hinnatakse objektiivsete kriteeriumide põhjal, võttes arvesse asjaomase sektori erijooni. Juurdepääsu ei peeta piiratuks, kui liikmesriik on rakendanud asjakohased ühenduse õigusaktid, mis avavad asjaomase sektori või osa sellest konkurentsile, ning kohaldab neid.

(5) Kuna Madalmaad on rakendanud ja kohaldanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiivi 94/22/EÜ süsivesinike geoloogilise luure, uurimise ja tootmise lubade andmis- ning kasutamistingimuste kohta, [1] ei tuleks juurdepääsu turule pidada piiratuks direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 3 esimese lõigu tähenduses. Konkreetse turu otsest avatust konkurentsile tuleks hinnata mitme kriteeriumi alusel, millest ükski ei ole iseenesest otsustav.

(6) Käesolevas otsuses käsitletavate turgude puhul tuleb ühe kriteeriumina arvesse võtta peamiste turuosaliste turuosa. Teine kriteerium on kõnealuste turgude kontsentreeritus. Kuna käesolevas otsuses käsitletavate tegevuste suhtes kehtivad tingimused erinevad, tuleks konkurentsiolukorra käsitlemisel arvesse võtta turgude eri olukordi.

(7) Käesolev otsus ei piira konkurentsieeskirjade kohaldamist.

III. **HINDAMINE**

(8) Kõiki kolme kõnealuses taotluses käsitletavat tegevust (nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine, nafta tootmine ning maagaasi tootmine) on eespool põhjenduses 3 osutatud eelmistes komisjoni otsustes käsitatud eri tooteturgudena. Seepärast tuleb neid käsitleda eraldi.

Nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine

(9) Komisjoni väljakujunenud tava [2] kohaselt moodustab nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine ühe tooteturu, kuna eelnevalt ei ole võimalik kindlaks teha, kas leiukohtade uurimise käigus leitakse naftat või maagaasi. Lisaks on komisjoni pika aja jooksul väljakujunenud tava kohaselt kõnealuse turu geograafiline ulatus ülemaailmne.

(10) Nafta ja maagaasi leiukohtade uurimisega tegelevate ettevõtjate turuosa võib mõõta kolmel viisil: kapitalikulud, tõestatud varud ja eeldatav tootmismaht. Sageli on üritatud kasutada kapitalikulusid parameetrina, mille alusel mõõta ettevõtjate turuosa leiukohtade uurimise turul [3]. See ei ole siiski osutunud sobivaks muu hulgas seepärast, et eri geograafilistes piirkondades tuleb teha väga erinevas mahus investeeringuid. Näiteks tuleb nafta ja maagaasi leiukohtade uurimiseks Põhjameres teha suuremaid investeeringuid kui leiukohtade uurimiseks Lähis-Idas. Samas on kahte teist parameetrit (tõestatud varud ja eeldatav tootmismaht) kasutatud ettevõtjate turuosa hindamisel kõnealuses sektoris [4].

(11) Kättesaadava teabe kohaselt olid 31. detsembri 2007. aasta seisuga nafta ja gaasi tõestatud koguvarud maailmas 378,6 miljardit standard kuupmeetrit naftaekvivalenti [5]. Madalmaade tõestatud nafta- ja gaasivarud olid 1. jaanuari 2008. aasta seisuga pisut üle 1,426 miljardi standard kuupmeetri naftaekvivalenti, [6] s.o pisut rohkem kui 3,7 ‰. NAMi osa selles on veelgi väiksem. Kättesaadava teabe kohaselt tuleks NAMi turuosa käsitada väga väiksena ka juhul, kui parameetrina kasutataks eeldatavat tootmismahtu. Kuigi NAMi praegune naftatoodang 0,04 miljonit barrelit päevas peaks Madalmaade idaosas asuva Schoonebeeki naftavälja täielikku taaskasutusse võtmise tagajärjel suurenema 0,06 miljoni barrelini päevas, tuleks seda vaadelda maailma päevase naftatoodangu 81,533 miljonit barrelit kontekstis ja seega moodustaks NAMi turuosa ligikaudu 0,7 ‰ kogutoodangust. Pidades silmas kontsentreerituse astet leiukohtade uurimise turul, kus lisaks riigi omandusse kuuluvatele äriühingutele tegutsevad kolm rahvusvahelist vertikaalselt integreeritud eraettevõtjat, nn „ülisuured ettevõtjad" (*super majors*) (BP, ExxonMobil ja Shell) ning teataval hulgal „suuri ettevõtjaid" (*majors*), tuleks kõnealuseid tegureid käsitada konkurentsile otsese avatuse märgina.

---

[1] EÜT L 79, 29.3.1996, lk 30.

[2] Vt eelkõige eespool nimetatud otsus Exxon/Mobil kohta ning hilisem komisjoni 19. novembri 2007. aasta otsus, millega kuulutatakse koondumine kokkusobivaks ühisturuga (juhtum nr COMP/M.4934 - KAZMUNAIGAZ/ROMPETROL) vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004.

[3] Vt eelkõige eespool nimetatud otsus Exxon/Mobil kohta (lõiked 23–24).

[4] Vt eelkõige eespool nimetatud otsus Exxon/Mobil kohta (lõiked 25 ja 27).

[5] Vt taotluse punkt 5.2.1 ja seal osutatud allikad, eelkõige sellele lisatud *BP Statistical Review of World Energy*, juuni 2008.

[6] St 1 390 miljardit kuupmeetrit gaasi ehk 1 390 miljardit standard kuupmeetrit naftaekvivalenti ning 36,6 miljonit kuupmeetrit naftat, seega kokku 1,426,600,000 standard kuupmeetrit.

Nafta tootmine

(12) Komisjoni väljakujunenud tava ([1]) kohaselt moodustab (toor)nafta tootmine ja tootmise arendamine eraldi tooteturu, mille geograafiline ulatus on ülemaailmne. Kättesaadava teabe ([2]) kohaselt oli maailma päevane naftatoodang 2007. aastal 81,533 miljonit barrelit. Samal aastal tootis NAM naftat 0,04 miljonit barrelit päevas ja seega oli tema turuosa 0,49 ‰. Pidades silmas kontsentreerituse astet toornafta tootmise turul, kus lisaks riigi omandusse kuuluvatele äriühingutele tegutsevad kolm rahvusvahelist vertikaalselt integreeritud eraettevõtjat, nn „ülisuured ettevõtjad" (*super majors*) (BP, ExxonMobil ja Shell), kelle turuosa naftatootmises oli kättesaadava teabe kohaselt 2007. aastal vastavalt 3,08 %, 2,32 % and 2,96 %, ning teataval hulgal nn „suuri ettevõtjaid" (*majors*), ([3]) tuleks kõnealuseid tegureid käsitada konkurentsile otsese avatuse märgina.

Maagaasi tootmine

(13) Eelmises komisjoni otsuses, ([4]) mis käsitleb lõpptarbijate gaasivarustust, on eristatud madala küttevääртusega ja kõrge küttevääртusega gaasi. Komisjon on kaalunud ka võimalust eristada veeldatud maagaasi (LNG) tarneid ja maagaasi tarneid gaasijaotusvõrgu kaudu ([5]). Järgnevas komisjoni otsuses, ([6]) mis käsitles muu hulgas gaasi tootmist ja tootmise arendamist, on jäetud lahtiseks küsimus, kas kõnealuse otsuse tähenduses on madala küttevääртusega gaas, kõrge küttevääртusega gaas ja veeldatud maagaas eraldi turud, kuna „lõpphinnang ei olene vastuvõetud määratlusest". Ka käesoleva otsuse kohaldamisel võib kõnealuse küsimuse jätta avatuks järgmistel põhjustel:

— NAM ei tooda veeldatud maagaasi;

— NAM tegutseb ainult Madalmaades, kus gaasi hetketurul, nn Title Transfer Facility (TTF) alates 1. juulist 2008 enam ei eristata madala küttevääртusega ja kõrge küttevääртusega gaasi. Alates sellest kuupäevast kontrollib Gas Transport Services (Madalmaade riiklik gaasivõrguoperaator) täielikult gaasi muundamise kvaliteeti. Seega ei ole tarnijatel vaja reserveerida muundamise mahtu.

(14) Seega võib käesoleva otsuse kohaldamisel käsitada asjakohase tooteturuna maagaasi tootmist üldiselt, eristamata seejuures madala küttevääртusega gaasi, kõrge küttevääртusega gaasi ja veeldatud maagaasi. Eelmises komisjoni otsuses ([7]) käsitati geograafilise turuna Euroopa Majanduspiirkonda ja teataval määral ka Venemaad ja Alžeeriat.

(15) Kättesaadava teabe ([8]) kohaselt oli gaasi kogutoodang ELis 2007. aastal 191,9 miljardit standard kuupmeetrit ja gaasi kogutoodang Euroopa Majanduspiirkonnas samal aastal 281,6 miljardit standard kuupmeetrit. NAMi gaasitoodang 2007. aastal oli 50 miljardit standard kuupmeetrit, mis annab turuosaks 17,76 %. Venemaa ja Alžeeria gaasitoodang oli 2007. aastal vastavalt 607,4 ja 83 miljardit standard kuupmeetrit. Euroopa Majanduspiirkonna ning Venemaa ja Alžeeria kogutoodang oli seega 972 miljardit standard kuupmeetrit, millest NAMi osa moodustas 5,14 %. Pidades silmas kontsentreerituse astet gaasi tootmise turul, kus tegutsevad kolm ülisuurt ettevõtjat (BP, ExxonMobil ja Shell) ning muud suured ettevõtjad nagu Venemaa Gazprom, tuleks kõnealuseid tegureid käsitada konkurentsile otsese avatuse märgina.

IV. **JÄRELDUSED**

(16) Võttes arvesse põhjendustes 3–15 käsitletud tegureid, tuleb direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 1 kohast konkurentsile otsese avatuse tingimust pidada Madalmaade puhul täidetuks järgmiste teenuste osas:

a) nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine;

b) nafta tootmine ning

c) maagaasi tootmine.

(17) Kuna turule piiramatu juurdepääsu tingimust peetakse täidetuks, ei tuleks direktiivi 2004/17/EÜ kohaldada tellijate sõlmitud lepingute suhtes, mille eesmärk on võimaldada Madalmaades põhjenduse 16 punktides a–c loetletud teenuste osutamist, ega ideekonkursside korraldamise suhtes kõnealuseks tegevuseks Madalmaades.

(18) Käesolev otsus lähtub 2009. aasta veebruarist märtsini kehtinud õiguslikust ja tegelikust olukorrast, nagu seda on kirjeldatud NAMi ja Madalmaade Kuningriigi esitatud teabes. Otsuse võib läbi vaadata, kui õigusliku või tegeliku olukorra olulise muutumise tõttu ei ole direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 1 kohaldamise tingimused enam täidetud,

([1]) Vt eelkõige eespool nimetatud otsust Exxon/Mobil kohta ning hilisemat komisjoni 19. novembri 2007. aasta otsust, millega kuulutatakse koondumine kokkusobivaks ühisturuga (juhtum nr COMP/M.4934 - KAZMUNAIGAZ/ROMPETROL) vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004.

([2]) Vt taotlusele lisatud „*BP Statistical Review of World Energy, June 2008*", lk 8, (edaspidi „BP Statistika").

([3]) Kõnealuste ettevõtjate turuosa on väiksem ülisuurte ettevõtjate omast.

([4]) Komisjoni 14. novembri 2006. aasta otsus 2007/194/EÜ koondumise kokkusobivuse kohta ühisturu ja Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga (juhtum nr COMP/M.4180 – Gaz de France/Suez), ELT L 88, 29.3.2008, lk 47.

([5]) Vt eelkõige eespool osutatud otsus Gaz de France/Suez kohta.

([6]) Eespool nimetatud juhtum M4545, punkt 12.

([7]) Nt eespool põhjenduses 3 nimetatud otsused.

([8]) Vt eelkõige BP statistika, lk 24.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Direktiivi 2004/17/EÜ ei kohaldata lepingute suhtes, mille on sõlminud tellijad ja mille eesmärk on võimaldada Madalmaades järgmiste teenuste osutamist:

a) nafta ja maagaasi leiukohtade uurimine;

b) nafta tootmine ning

c) maagaasi tootmine.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Madalmaade Kuningriigile.

Brüssel, 8. juuli 2009

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Charlie McCREEVY